

se mora toliko časa umivati, da je čist. Da se bode otrok lahko sam oblačil, naj bodo vsa oblačila prav priprosto narejena. Ta navada na samodelavnost otrok, napravlja materam mnogo sitnosti, ker za to več časa potrebujejo, kakor če bi jih kdo drugi opravljal; treba je torej mnogo potrpeti.

S takim ravnanjem spozná otrok prav kmalu, da je v mnogih stvaréh neodvisen ter ne potrebuje nikake pomoči; to dela otrokom mnogo veselja in prigodí se še celó, da jočejo, če jim hoče kdo drugi zvršiti delo, koje bi sami lahko storili. (Dalje prih.)

Svitoslav i Danica.

XIV. 1861. „Hvalite vse stvari Gospodove Gospoda; — Hvalite in povišujte ga na vekomaj itd.“ Tega psalma, ki ga sv. Cerkev vsak dan poje, prevod je na str. 11 in se tudi nahaja v „Stezi v nebeško domačijo.“ — V l. 11 pa je z razlago prevod binkoštnega (67) psalma, o katerem posebej pravi: To veličansko, mnogopomenljivo spevanje se imenuje flagellum interpretum, bič prestavljavcov, ker jim veljá za naj težji zmed psalmov . . . Vemo, de naslednja pesniška prestava visokosti izvirne poezije nikakor ne doseže; vendar pa utegne saj nekoliko pojasniti, kako imenitno petje so psalmi . . . Pristavljene razlage so po Menochii S. J., po novi prestavi slovenskiga sv. pisma, po Wittmannu in Skariću. Na ogled bodi:

1. V spomin zmage psalmopetje Davidovo.

- | | |
|--|--|
| 2. Bog se bo mogočno vzdignil,
V beg sovražniki se vili;
S svojim perstam bođe mignil,
Vsi se bodo razkropili. | 3. Kakor dim bo grešnik zginil,
Stópil se ko vosk v plemeni;
In pred Bogam bo poginil,
Kdor se zoper njega vmeni. |
| 4. Dobri pa se veselili
V zberu bođejo pravičnim,
Pred Gospodam se gostili
V radovanji lepotičnim . . . | 19. Greš z jetniki na višavo,
Za ljudi prejel darove,
Pelješ sabo v večno slavo
Tud 'z nevernikov sinove . . . |
| 34. Na nebés nebo se vzdiga,
Proti vshodu gre v višavo;
Glej! on dal bo 'z glasa vsiga
Svoj'mu glasu moč in slavo . . . | 36. V svojih svetih čudoviten,
Dal Bog ljudu moč bo tečno,
De bo v dobrim rodoviten:
Njemu pojmo hvalo večno! |

Verstice in reki za prodajavce in prodajavke slaščic in medenine ali letcta. „Dostikrat so se že slišale pritožbe zavolj spotikljivih in zapeljivih verstic in rekov, ki se pilepljajo na medenino in mnogotere slaščice, ki se zlasti pri cerkvah o shodih in po Božjih potih prodajajo . . . Hudimu se mora dobro, gerdimu lepo, nečednemu čedno nasproti postaviti. V ta namen naznanimo, de se nove, prav lične enake verstice za medenino in enake reči — z mnogoterimi nauki in nedolžnimi kratkočasnicami čez sedemdesetero — po nizki ceni dobivajo pri Gerberji v Ljubljani, ktere vse je vredil L. Jeran“. Med temi so za mnogotere prilóžnosti in stanove — nektere na priliko (str. 85): Za otroke. Za mladost. Za god. Za pervo Obhajilo. Za razuzdane. Za svarjenje p.

Kar so ata obljubili, So mi mama dans kupili; Pridin, pridin hočem biti, Vselej vbogat', rad moliti.	Preč so tvoje rožice, Če serce nečisto je: Tič'ce ti ne pojejo, Krokarji ti krokajo!	To za birmo bo spomin, Če boš pridin, dober sin. — Če ti je za dušo mar, Duš ne zapeljaj nikar — nikar!
---	---	---

Beseđa zastran slovstva, zlasti cerkveniga za novo leto — je jako pomenljiv spis Jeranov, v katerem pravi na pr.: „Narodnost, narodovnost, narodovost,

domoljubnost, rodoljubje in kakor se sicer še kje kliče in imenuje, — od te reči se drevi in davi veliko govori in piše, in neprevidama sem ter tje novi dnevniki in časniki vstajajo, de ljudstvo k zavednosti za njegov lastni narod zbuja in oživlja in mnogo se piše, de bi zbujeni živeža — Bog daj — tečniga imeli. Naj se budí, oživlja narodovni duh v prid in blagor lastniga naroda, ne pa v zaničevanje, v škodo ali celo zatiranje drugih narodov: sej smo vsi vender le bratje, naj že koga kličejo: pobratim, Bruder, fratello, himvér in kendeš barátom, ali kar že bodi. De iz ponemčevanja ali potalijančevanja Slovincov bi ne bilo dobre kaše, je skorej gotova reč. Tudi za vero je tista filisterska napol-olika z ošabnim grebenam tujšine dostikrat pravi strup . . . Neoveržljiva resnica je: Kolikor jezikov znaš, za toliko ljudi veljaš . . . De se pa vender narod sploh zobrazuje in lika, ni treba tujiga gnoja tistih zaljubljenih in umazanih „theaterstückov, nezbožnih filozofov, naturalistiških naturforšerjev“ in družiga enaciga v še precej deviško slovenšino prestavljati, ne garjevih pesem po tujim sedlu ali tudi po kopitu pijanih in butastih ponočnjakov kovati in skladati . . . Slovincam bukev in časnikov pisati naj se nihče ne loti, kdor nima katoliškiga serca in slovenskiga duha . . . Pri gorečnosti za narodovnost in posvetno slovstvo pa se serca od edino potrebna odvrtačo, duh je za vero čez dalje bolj merzel, ako se cerkveno slovstvo zamenarja, ako s posvetnim slovstvom saj v enaki meri in v narodovim duhu, kolikor je prav, ne gre dalje. Torej — naj tisti duhovni gospodje, ki znajo lepo in mično slovensko pisati, nikar peresa iz rok ne denejo ali naj ga sáj večkrat zopet v roko vzamejo . . . Koliko sploh dobri spisi v časnikih koristijo, nas prepričuje, kar nasledva (str. 4) . . . Enaka je naša misel zastran novih bukev . . . Pesništvo pri tem nima poslednjiga mesta. Toliko je to polje, kolikor velik je svet; vse se da véрно, mično in veličansko spevati . . . Pesnik, verni pesnik ima moč, vse nežive stvari oživiti, de Boga hvalijo; kakor meseni in neverni pesnik vse stvari draži, de naj Bogá žalijo, — on stvari punta zoper Stvarnika (str. 11) . . . Kaj posebniga in imenitniga bi se dalo povedati tudi od govorov in govornikov (str. 12) itd.“ —

Kaj mislijo zamurci Kiči od Boga, od stvarjenja, od prihodnjiga življenja (str. 19). Nekaj pirhov za bolno svobodo (str. 51). Slovénška izobraženost (l. 19). To nam je dala katoliška Cerkev s svojim duhovstvom — dokazuje Svitoslav prav čvrsto str. 150 — tista Cerkev, ktero „Lichtfreundi“ iz cele duše sovražijo . . . „Kdor hoče sramožljivo in snažno pisati, naj piše za Slovence; kdor pa gnoj ljubi, naj vzame vile v roko, in ne peresal Slovenec ima tako olikano čutilo, de se mora tudi od nekterih svetopisemskih reči sem ter tje previdno govoriti . . . Kdor se vere dotakne, se dotakne nar občutljivši žilice človeškiga serca itd.“ — Brincovo zaprašanje in jezuitarske šole (str. 159). O niži gimnaziji v Kranji (str. 160): „Sveta je naloga učencov, in težek bo odgovor tistim učencem, kateri s svojim naukam in življenjem mladosti niso in aedificationem ampak in destructionem!“ — Nektere misli, ktere naj bi novi slovenski čitavnici služile v ravnilo: „Čitavnica ima biti slovenska, tedaj naj tudi pošteno slovensko lastnijo obleče in odvrtača naj se od nje, kar je slovenskimu duhu sovražno in nasprotno. V tem oziru ste nam zlasti dvě reči na sercu, ktere ste pri pravim Slovincu od materniga naročja tesno sklenjeni, namreč: naša vera in naš narod. Slovenec je katoličan, tega ni treba dokazovati; Slovenec je slovenec, to je ravno tako očitno. Naj se tedaj od slovenske čitavnice odvrtača vse, kar je naši veri in naši narodnosti sovražljivo. To naj bo poglavitno ravnilo pri vravnavi čitavnični v napravi beséd in veselic, bukev in časnikov itd., in porok smo, de bo vsa dežela njena prijateljica in podpornica. Ako bi kdo ugovarjal, zakaj de nismo tudi deržave omenili, mu odgovorimo, de to je že v veri obseženo, ktera velevala dajati cesarju, kar je cesarjevega, Bogu,

kar je Božjiga (str. 177)⁴. — Slovenci in Nemci (str. 192), spis tako času priméren in resničen, da so ga ponatisnile tudi Novice (str. 404). Beseda od slovenskiga cerkveniga in svetniga slovstva (str. 198—9), ktero oboje bodi v edinosti in ljubezni. Podučljiv eksempl za take, ki imajo preveč kulture (str. 193). Skala sv. Petra in peklenske vrata (str. 199). — Premnoge „Drobtine in Drobotnice“ v poduk, poročila iz misijonov, iz državnega in deželnega zbora s pristojno pohvalo ali pa tudi pograjo!

Dovtipne in zeló podučne so njegove opazke k drugim spisom na pr.: „Pač lepo je vodilo, kako naj se vse véde in učila le v Bogu, svojim začetniku, strinjajo, se v Njega stekajo kakor vse reke v veliko morje. Velika rana našiga časa je, de se učenosti hočejo Bogá znebiti, ker jih učeniki na Njega ne zavračajo in svoje učence golju-fujejo ter jih tega oropajo, kar je pri vsim učenji pglavitna reč. Oni govorijo od solnč-nih žarkov, od solnčne blage gorkote itd., solnca samiga pa nočejo poznati, nočejo ozna-novati neskončniga vira, zlatiga studenca, začetka in konca, od kodar vse dobro izhaja. Od tod izhaja, de bo učenost zaničljiva, ona svojiga namena ne dosega, ona ne koristi, temveč dostikrat še le škoduje, . . zamore ravno tako malo dober sad roditi, kakor veja, ako se od debla odseka, kakor mladika, odrezana od vinske terte. Učenost brez zveze z Bogam je prazna, nečimerna, so pleve brez pšenice, je nič. Torej je pa tudi učenik brez vere „misera creatura“, kterimu se učenci sicer utegnejo prilizovati, spoštovali pa ga nikoli ne bodo. In kdo je boljši psiholog v obziru dušniga stanú, kakor učenci v oziru svojih učenikov? Vsaciga učenika do polti njih bistro okó pozná, koliko njegova čednost tehta (str. 102)⁴. — „Kako škodljivo za narod sploh je izobraževanje posameznih v tujšini, to ravno potujčene šole nar bolj dokazujejo. Ako bi se veroznanstvo, zem-ljepisje, zgodovina, spisje itd. v domačim jeziku učilo, koliko bi učenci tako rekoč gredé in nevedoma zanesli v narod, kar se sicer večidel vse zgubi. K večimu kak spačen izraz se sem ter tje vrine: „šulordenga, sprohlere, londkorten itd. (str. 108).“ — Zahtevanje s pomočjo šol poptujčiti slovenski narod je napčno, norčavo in krivično (str. 130). Na to pravi vredništvo: „Pa tudi napuhnjeno, prederzno in josefinsko, da bi se na priliko govorilo: „Wir Alle sind deutsch, Oesterreich ist deutsch, Laibach ist deutsch, Šiška ist deutsch, Golovec ist deutsch itd., kakoršnih šopirjenj je bilo že dosti-krat brati. Sveta katoliška Cerkev ima drugačnejji metodo ali učilo, po kterim ljudstva izobrazuje z edino pravo izobrazo na pr. Baraga, Ueberbacher, Knobleher itd.“ — „Kar je prenapetih Nemcov, je gotovo, da jim je naša domorodna omika nar hujši tern v peti, ker je njih samopridnosti, njih pangermanizmu nasproti. Tode časi so minuli, de bi se ljudstva s silo potujčevala itd. (str. 176)⁴. — „Nekteri morebiti razločka ne delajo med Nemci in nemškutarji. Nemci so pošteni ljudje; nemškutarji pa so čudni čamri, Slovenci po rodu, ki pa se Nemce štulijo, in bi radi vse drugo ponemčili; z letimi v eno mavho gredó tudi tisti možaki kteriga rodú si bodi, ki le v nemštvu srečo in kulturo vidijo in je njih silno gnanje vse ponemčiti in, če ne drugač, tudi poluteraniti ali ponevéríti, desiravno je 20. oktober tako pertenje zavergel in obsodil ter vsakimu svoje zagotovil (str. 186).“ —

V povabilu za drugo polletje vzbuja kratko pa krepko. „Dobri dopisi so pisav-cam čisel, bravcam prid, vredništvu zljajšek, vsim veselje. Dajte tedaj pisati, ki imate urno roko, in oginj v sercu za vse, kar je dobro, kar je lepo (str. 104)!“ Za prihod-nje leto pa na pr.: „V kakošnem duhu Danica piše, je občinstvu znano; njen pglav-itni namen je cerkveno življenje, pa se tudi na svoj slovenski narod z ljubeznijo ozira itd. (str. 204).“

16. *Postne pridige.* Po sv. Alfonsu Ligvorji in po družih izvirkih poleg žalostniga roženkranca spisal L. Jeran. V Ljubljani 1861. 8. 56. Nat. Blaznik.

17. *Sveti Križev Pot*, zlasti za duše v vicah, popravil in na svitlo dal L. Jeran. V Ljubljani 1861. 8. 51.

18. *Angeljska služba za mladenče* (k sv. maši streči). L. Jeran. V Ljubljani 1861. 16.

19. *Šmarnice naše visoke nebeške Kraljice, neomadežane Marije Device*. Spisal L. Jeran. V Ljubljani 1861. 12. 384. Založil Gerber. Vejica iz življenja svetnikov. Nebeški cvet ali nauk. Sad ali premišljevanje kake čednosti. Zlata zvezdica ali prijetna vaja za na dom.

XV. 1862. Nevošila za novo leto — v pesniški obliki (str. 6—7), kakor jih je (23) vertinec skupaj znesel, pravi Svitoslav, in na primér bodi:

- | | | |
|--|---|---|
| 1. Ne vošimo za novo leto
Preveč vošivcov tú al tam:
Vse dobro vošijo nešteto
Oni bolj sebi, kakor Vam,
Nar bolj pa, de jim za vošilce
Podaste ljubljeno rešilce. | 5. Ne voš'mo ljubljenim Slovincem
Le samih domoljubov zlatih,
Ker brez nasprotnikov derhali
Tud pridni bi lahko dremali. | 10. Ne vošimo nemškutarjem
Preveč peres, papirja:
Čečkali čez Slovence
Bi le še več hudirja. |
| 15. Ne vošimo mladosti
Brezbožnih bukev, listov;
Brez tega imamo dosti
Nevernikov, sofistov. | 17. Ne vošimo brezbožnim listam
Nič bravcov, naročnikov,
De več bi ne pogubljevali
Nam vernih katolikov. | |

Ali smém Slovence biti.

Slovenec.

Slovenska v meni kri kipi,
Slovenska zemlja me ređi:
Povejte mi prijatli,
Če smém Slovenec biti?

Nemec.

Ja wohl, mein Freund! ja wohl, mein Freund:)
Ti smés Slovenec biti.
Jez nemške rojen sim kervi,
Me Nemec biti veseli, —
In kar mi Nemcu je ljubo,
Tud dragimu sosedu bo:
Ja wohl, mein Freund! ja wohl, mein Freund:
Ti smés Slovenec biti.

) Prijatelj, res! prijatelj, res itd.

Nemšk prenapetež.

O nein, mein Freund! o nein, mein Freund:?)
Ne smés Slovenec biti!
Slovenec nisi, motiš se,
Tvoj dom v deželi nemški je;
Slovenije jez ne spoznám,
Za vse kulturo nemško imam, —
O nein, mein Freund, o nein, mein Freund:
Ne smés Slovenec biti.

) Prijatelj, ne! prijatelj, ne itd.

Slovenec.

Tal'janski verli sosed moj,
Povej tud ti dans svet mi svoj,
Kaj meniš, kaj se ti dozdeva:
Če smém Slovenec biti?

Italijan.

Si si Signor! si si Signor:?)
Ti smés Slovenec biti.
Preljub mi je moj laški rod,
Spoznám in čislam ga povsod, —
In kar kolj meni dobro dé,
Tud dragimu sosedu gré:
Si si, Signor, si si Signor:
Ti smés Slovenec biti.

) Moj dragi, res! moj dragi, res itd.

Lašk prenapetež.

No no, Signor! no no, Signor:?)
Ne smés Slovenec biti!
Gorica, Terst, jadranski liv —
Vse laško je, — ne boš tajil,
Je slaven Lah od nekada,
Slovenci le molčijo naj;
No no, Signor, no no, Signor:
Ne smés Slovenec biti!

) Moj dragi, ne! moj dragi, ne itd.

Slovenec.

Mi Nemec, Lah odgovor dal,
Kaj, serčni Madjar, ti boš djal:
Povej mi ti pošteno,
Če smem Slovenec biti?

Madjar.

Igázan, kendes barátom!⁵⁾
Ti smeš Slovenec biti.
Mi draga je madjárska vlast,
In Madjar biti vselej čast, —
In kar je meni dražiga,
Naj tudi tebi, brat, veljá:
Igázan, kendes baratom:
Ti smeš Slovenec biti.

⁵⁾ Zares, zares, preljubi brat itd.

Slovenec.

Povej mi, mati Avstrija,
Kaj tebi dobra misel dá,
Kaj prav je in pošteno:
Če smém Slovenec biti?

Avstrija.

Ne boj se sin! ne boj se sin:
Ti smeš Slovenec biti.
Bil vselej zvest si Avstrijan:
Tud zate je moj ustav dan!
Se hrib omaja, pada hrast:
Slovenec cesarju brani čast;
Ne boj se sin! ne boj se sin:
Ti smeš Slovenec biti.

Madjarsk prenapetež.

Majd bizon! semmi esetre!⁶⁾
Ne smés Slovenec biti!
Pri men' veljá le sam Madjar,
Slovenca ne terpim nikdar;
Sloveni je na svetu ni,
Ti Madjar si, se meni zdi;
Majd bizon! semmi esetre:
Ne smés Slovenec biti!

⁶⁾ Kaj še, kaj še, nikakor ne! itd.

Slovenec.

Povej še ti, katoličan!
Pri tebi se resnica hran',
Iz serca razodeni,
Če smém Slovenec biti?

Katoličan.

„Višave vlada Oče tvoj;
Vi bratje vsi ste med seboj,
Otroci énih ste pravic;
Ne čin'te si nasprot krivic!
Jez šég narodam ne kalim,
Besedo vsaciga častim:
V ljubezni vsih si služí venc,
Narodu zvést ostan' Slovenc!“

Vsi skupaj.

Prijazno se pobratimo,
In moško v roke sezimo;
Ljubimo se ko brata brat,
Pravice dajmo spoštovat',
De zgine 'z Avstrije prepír,
Cvetè med nami rajski mir.
Zedinjeni zavpímo vsi:
Naj vera, cesar, dom živí!!

(str. 32.)

Svitoslav.

„Igrokaz: „Ali smém Slovenec biti“ — predstavljan od nekterih Celovških rodoljubov (o svečanosti Einspielerjevi in 40letnici cesarjevi) napravil je mogočen utis, piše Mir l. 1888. VII. št. 22. Besede temu prizoru ponatisnjene so (z malimi premembami) pod naslovom: „Za poduk in kratek čas“ na str. 175—6. Po Miru je ponatisnila ga tudi Soča. Kar pa se grajati mora, je to, da se ni povedalo, da je pričujoči igrokaz zložil Jeran in da se nahaja v Zg. Danici l. 1862 str. 32 z njegovim podpisom „Svitoslav“. Čast, komur čast!